

מטמורפוזות: מיתוסים ומחשבה קלאסית באמנות ישראלית עכשווית

The Classical presence in Israeli contemporary art

0821-6158-01

שנה"ל תשע"ה, 2 ש"ס

שיעור בחירה

ד"ר נאוה סביליה שדה, sadehnav@post.tau.ac.il

שעת קבלה: לפי תאום מראש

תאור הקורס:

חקר השפעת התרבות הקלאסית בתרבות העכשווית הינו תחום מחקר שהתפתח בעשרים השנים האחרונות ומכונה Reception Studies. למרות אופיה האנטי קלאסי של האמנות הישראלית, ניתן להבחין בכל זאת בהשפעה של התרבות הקלאסית, אשר באה לידי ביטוי בהופעת נושאים מיתולוגיים ודימויים קלאסיים ביצירתם של אמנים ישראלים. כמו כן, ניתן להבחין בקירבה בין התרבות היוונית של המאה החמישית לפנה"ס לתרבות הישראלית, שמקורה, כפי הנראה, בהלכי רוח הנובעים מן המחוייבות להגנה על המולדת, שעמדה בבסיס קיומה של הפוליס היוונית, כמו גם בבסיס קיומה של מדינת ישראל. עם זאת, השפעת הקלאסיקה באמנות הישראלית תהיה, לעיתים קרובות, בעלת אופי ביקורתי וחתרני. קורס זה יעסוק בהשפעה ובנוכחות הקלאסית באמנות הישראלית, תוך התייחסות לתערובות עכשוויות, באמצעות בחינה של דימויים וסמלים מיתולוגיים, ערכים אסתטיים ותפיסת "היפה", עקרון ה'אידיאה' האפלטונית, עקרון המימיזיס, תפיסת הארוס, הדוניזם, מטמורפוזות, קתרוזיס, אפנתאוזיס והנשגב. ספרות המחקר תכלול מקורות מחקריים וראשוניים בתחום התרבות והאמנות הקלאסית, לצד ספרות מחקר אודות אמנות ישראלית ותרבות עכשווית.

The use of Classical texts, ideas, images and cultural material in contemporary contexts became a study field developed over the last twenty years and categorized as Reception Studies. Although the anti-Classical character of Israeli art, mythological subjects and classical images can be distinguished in works of Israeli artists of the last three decades. Those images are loaded with meanings related to classical antiquity, and when applied in contemporary art, their meanings and symbolism become profound, subversive and complicated. This course aims to explore the classical presence and modes of reception of concepts, images and contexts in Israeli contemporary art, such as: mythology and its symbolism, aesthetic values and the meaning of the 'beauty' in art, the principles of *idea*, *kalokagathia*, *kalos thanatos*, *mimesis*, *Eros*, *hedonism*, *metamorphosis*, *catharsis*, *apotheosis* and the sublime.

דרישות הקורס:

נוכחות חובה בכל השיעורים; קריאת ביבליוגרפיית החובה; עמידה בבחינת סוף סמסטר.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה מסכמת.

נושאי השיעורים:

שיעורים 1 - 2: "חפירות": מגמת האנציקלופדיזם וחקר העבר באמנות העכשווית.

נאוה סביליה שדה, "חפירות": זכרונות אבודים מעתיד רחוק (קטלוג תערוכה), גלריה 8P, אוגוסט 2013.
דינה יקרסון, ארטיפקט – יונתן אפק ומידד אליהו (קטלוג תערוכה), סדנאות האמנים, ירושלים, יוני 2013.

שיעורים 3 - 4: אידיאה: עקרון האידיאה האפלטוני ומשמעותו בהקשרים של זמן ומקום.

Pollitt, Jerome J. 1985. "Early Classical Greek Art in a Platonic Universe", *Greek Art Archaic into Classical - A Symposium held at the University of Cincinnati April 2-3, 1982*. Boulter C.G. (Ed.).
Leiden: E.J. Brill. 1985: 96-111.

סביליה שדה, נ. 2012. "אפתיאוזיס: מקורות הנשגב ביצירתה של דגנית ברסט", פרוטוקולים:
היסטוריה ותיאוריה, כתב העת של בצלאל, גליון 23.

חגי כנען, "המטא-אופטיקה של יהושע בורקובסקי, או ציר הציור הוא ציר הציור הוא", ירוק ורונזה – יהושע בורקובסקי: ציורים, 1987 – 1912 (קטלוג תערוכה). ירושלים: מוזיאון ישראל, 2013.

שפירא, ש. 2003. זה לא צבר, זה גרניום, רפי לביא: עבודות מ-1950 עד 2003. קטלוג תערוכה. ירושלים: מוזיאון ישראל.

שיעורים 5 - 6: שיבת היפה: עקרון "היפה והטוב" (Kalokagathia) וגילגוליו.

סביליה שדה, נ. 2012. "מוות יפה: דימויי יפי הבלורית והתואר' בין אתונה הקלאסית לישראל של שנות האלפיים", מותר – כתב העת של הפקולטה לאמנויות אוניברסיטת תל-אביב.
רפאל, ש. 2009. "זין בעין: עירום גברי באמנות ישראלית עכשווית", ז-ב-ע (קטלוג תערוכה). תל-אביב: גל און מקום לאמנות.

שיעורים 7 - 8 : אריגים ומארגים : דיון השוואתי בתפיסת הנשיות הקלאסית ומיקבלות עכשוויות. סביליה שדה, נ. 2008. "אריגים שזורים באשליות : היבטים מגדריים ו'הנשגב' בדימויי נצחון נשיים באתונה הקלאסית", פרוטוקולים : היסטוריה ותיאוריה, כתב העת של בצלאל, גליון 10. אירנה גורדון,
שיעורים 9 - 10 : מטמורפוזות : דימויים וסמלים מיתולוגיים בהקשר עכשווי – חטיפות והשתנויות. אביב, נ. 2012. "צומוד : על אניסה אשקר והתערוכה 'זיפת' שהוצגה בגלריה נלי אמן ב-2010", בתוך : אניסה אשקר – זיפת (קטלוג), בהפקת מועצת הפיס לתרבות ואמנות.

שיעורים 11 – 12 : בכחנליה : עולם הדימויים הדיוניסי והקשריו לפוסט קולוניאליזם ותפיסות של שונות ואחרות.

Sevilla Sadeh, N., (2013). "Bacchanalia, Dionysian Aspects as symbols of Otherness in the Artwork of the Painter Asad Azi", *Journal of Arts and Humanities*, Vol. 2 N. 7, 2013.

<http://www.theartsjournal.org/index.php/site>

שיעור 13 : אפתיאוזיס : התעלות, האלהה והנשגב בהקשר מקומי.

Sevilla Sadeh, N. (2014). "A Sublime Vision: Classical Concepts of Sublimation in Classical and Hellenistic Sculptural Goddess Images and Their Manifestation in Artworks by Two Contemporary Israeli Artists – Lea Avital and Ayala Serfaty", *Consciousness, Literature and the Arts*, Vol. 15, n. 1, April.

<http://blackboard.lincoln.ac.uk/bbcswebdav/users/dmeyerdinkgrafe/current/sadeh.html>

מנדלסון, א. 2006. "תחיית היפה : אמנים ישראלים עכשוויים עוסקים ביופי", פרוטוקולים : היסטוריה ותיאוריה, כתב העת של בצלאל, גליון 3.

ביבליוגרפיה

קריאת החובה מסומנת בהדגש.

במהלך הקורס תיתכן מסירה של מקורות ביבליוגרפיים נוספים.

אמנות קלאסית:

נאוה סביליה שדה, "אריגים שזורים באשליות: היבטים מגדריים ו'הנשגב' בדימויי נצחון נשיים באתונה הקלאסית." פרוטוקולים: היסטוריה ותיאוריה, כתב העת של בצלאל 10 (2008).

<http://bezalel.secured.co.il/zope/home/he/1220527665/1220540144>

נאוה סביליה שדה, "מפגשים מיתולוגיים", זמנים 100, (2007): 18-27.

נאוה סביליה שדה, "שכרותו של הרקלס בפסיפס מציפורי – התבזות או התקדשות?", קתדרה 127 (2008): 5-32.

John Hurwit, J., *The Art and Culture of Early Greece 1100 - 480 B.C.* (Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 1987).

Jerome Pollitt, *Art and experience in classical Greece* (Cambridge: University Press, 1972).

Jerome Pollitt, "Early Classical Greek Art in a Platonic Universe", *Greek Art Archaic into Classical - A Symposium held at the University of Cincinnati April 2-3, 1982, Boulter C.G. (Ed.)* (Leiden: E.J. Brill. 1985): 96-111.

Andrew Stewart, *Art, Desire and the Body in Ancient Greece* (Cambridge: University Press, 1997).

Andrew Stewart, *Greek sculpture: an exploration* (New Haven: Yale University Press, 1990)

אמנות ישראלית:

נעמי אביב, "צומוד: על אניסה אשקר והתערוכה 'זיפת' שהוצגה בגלריה נלי אמן ב- 2010", בתוך: אניסה אשקר – זיפת (קטלוג) (תל אביב: מועצת הפיס לתרבות ואמנות, 2012).

ורדה שטיינלאוף, אורן אליאב - אלפיים ואחת עשרה (קטלוג תערוכה) (תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות, 2011).
אסתר דותן (עורכת), עדי נס: תצלומים חדשים (קטלוג תערוכה) (תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות, 2001).

דינה יקרוסון, ארטיפקט – יונתן אפק ומידד אליהו (קטלוג תערוכה) (ירושלים: סדנאות האמנים, 2013).

חגי כנען, "המטא-אופטיקה של יהושע בורקובסקי, או ציר הציור הוא ציר הציור הוא", ירוק ורונזה – יהושע בורקובסקי: ציורים, 1987 – 1912 (קטלוג תערוכה). ירושלים: מוזיאון ישראל, 2013.

אמיתי מנדלסון, "תחיית היפה: אמנים ישראלים עכשוויים עוסקים ביופי", פרוטוקולים: היסטוריה ותיאוריה, כתב העת של בצלאל 3 (2006).

נאוה סביליה שדה, "חפירות": זכרונות אבודים מעתיד רחוק (קטלוג תערוכה), גלריה 8P, אוגוסט 2013.

נאוה סביליה שדה, "אפותיאזיס: מקורות הנשגב ביצירתה של דגנית ברסט", פרוטוקולים: היסטוריה ותיאוריה, כתב העת של בצלאל 23 (2012).

נאוה סביליה שדה, " מוות יפה : דימויי 'יפי הבלורית והתואר' בין אתונה הקלאסית לישראל של שנות האלפיים", מותר – כתב העת של הפקולטה לאמנויות אוניברסיטת תל-אביב 18 (2012) : 79-88.

מרדכי עומר, אמנות ישראלית בת-זמננו : מקורות וזיקות, תל אביב : עם עובד, 2006.

מרדכי עומר, יוסף קריספל (קטלוג תערוכה), תל אביב : מוזיאון תל-אביב לאמנות, 2009.

גדעון עפרת, בהקשר מקומי. תל-אביב : הקיבוץ המאוחד, 2004.

גדעון עפרת, ביקורי אמנות : פרקים על אמנים ישראלים. ירושלים : הספריה הציונית, ההוצאה לאור של ההסתדרות הציונית העולמית, 2005.

גדעון עפרת, אמנות מינורית : אמנות בישראל בשחר שנות האלפיים, ירושלים : אמנות ישראל, 2010.

שגיא רפאל, "זין בעין: עירום גברי באמנות ישראלית עכשווית", ז-ב-ע (קטלוג תערוכה). תל-אביב: גל און מקום לאמנות, 2009.

שרית שפירא, זה לא צבר, זה גרניום, רפי לביא : עבודות מ-1950 עד 2003. קטלוג תערוכה. ירושלים : מוזיאון ישראל, 2003.

Nava Sevilla Sadeh, "A Sublime Vision: Classical Concepts of Sublimation in Classical and Hellenistic Sculptural Goddess Images and Their Manifestation in Artworks by Two Contemporary Israeli Artists – Lea Avital and Ayala Serfaty", *Consciousness, Literature and the Arts* 15 (2014).

<http://blackboard.lincoln.ac.uk/bbcswebdav/users/dmeyerdinkgrafe/current/sadeh.html>

Nava Sevilla Sadeh, "Bacchanalia, Dionysian Aspects as symbols of Otherness in the Artwork of the Painter Asad Azi", *Journal of Arts and Humanities* 2 (2013).

<http://www.theartsjournal.org/index.php/site>